

trekken ze, door den nood gedwongen, verder, en verbinden zich voor een aantal jaren als koelies, of wel ze gaan naar een streek, waar reeds meer Chineezeezen wonen, om in den handel of in velerlei tak van nijverheid hun levensonderhoud te vinden. Zoo zijn er ook velen naar het Westen van Amerika gekomen; ten tijde van de aardbeving woonden in San Francisco 25000 vreemdelingen uit het Rijk van het Midden.

Die landverhuizers hadden China, en wel het slechtste deel van China, overgebracht naar Amerika. Hun wijk was gebouwd op de wijze der Chineesche groote steden, met kleine huizen in nauwe straten. Die straten sneden elkander niet rechthoekig op zijn Amerikaansch, maar vormden een doolhof, waarin een vreemdeling onmogelijk den weg kon vinden.

En dan wemelde het in die buurt van achtersteegjes, waarin men slechts komen kon door bepaalde huizen heen, en van onderaardsche gangen, echt geschikt tot schuilplaats van allerlei kwaad. Speelholen en opiumkroegen tierden er welig, en ook blanken maakten er gebruik van. De handel in gele en ook wel blanke „slavinnen” bloeide er welig; de mannelijke bevolking was verre in de meerderheid, en met hun zedelijkheid was het treurig gesteld. Over 't algemeen kon San Francisco niet bogen op het hooge peil van zedelijkheid zijner bewoners, doch de Chineezeezen spanden de kroon, en van de Chineesche wijk ging de besmetting uit.

Ook stoffelijke reinheid was verre te zoeken. Chineezeezen schijnen andere reukorganen te hebben dan blanken; het vuil stapelde zich op, en van reiniging werd niet gerept, zoodat ook in dit opzicht besmetting uitging ver in 't ronde.

Toen dan ook de Chineesche wijk viel door de aardbeving, ging er een zucht van verlichting op te midden der ellende, en het besluit stond vast: geen Chineezeezenwijk weer midden in de stad; laten ze bouwen aan den buitenkant. Doch Chineezeezen zijn taai, hun bedrijf maakte het wenschelijk midden in de stad te blijven, en er waren onder hen genoeg, die geld konden besteden om hun wenschen kracht bij te zetten. En, helaas, ze konden met geld meer gedaan krijgen dan recht was. De burgemeester van San Francisco, Schmitz, — hij is sedert afgezet — liet zich omkopen evenals andere autoriteiten, en de Chineezeezen kregen verlof hun wijk weer op te bouwen. Eén ding werd intusschen gewonnen: de wijk moest gebouwd worden op zijn Amerikaansch met rechte, breede straten zonder sluiphoeken en onderaardsche hollen.

En zoo woont Jan Porselein, gelijk de Amerikaan en de Engelschman hem noemen, dan nu in San Francisco, gelijk de andere burgers. Zijn huis mag hij inrichten gelijk hem behaagt, kleeden mag hij zich, alsof hij nog

in zijn vaderland wandelde, dat neemt de Amerikaan hem niet kwalijk, maar de overheid wil de stad niet meer blootstellen aan de stoffelijke besmetting. Daardoor kan tevens beter het oog gehouden worden op het kwaad van spel en opium, dat invloed uitoefent ook op de blanke bevolking.

Daarmee is nu niet gezegd, dat de Chineezeezen van San Francisco zonder uitzondering bandieten zijn. O neen. Er zijn duizenden onder hen, wien het alleen te doen is op eerlijke wijze door arbeid hun brood te verdienen, en door vlijt en spaarzaamheid genoeg over te houden om straks naar het vaderland terug te keeren, wat altijd het ideaal blijft. Maar juist die vlijt en die spaarzaamheid zijn een doorn in het oog der blanke werkliedenbevolking, die niet lui is, maar die van spaarzaamheid een heel ander denk-

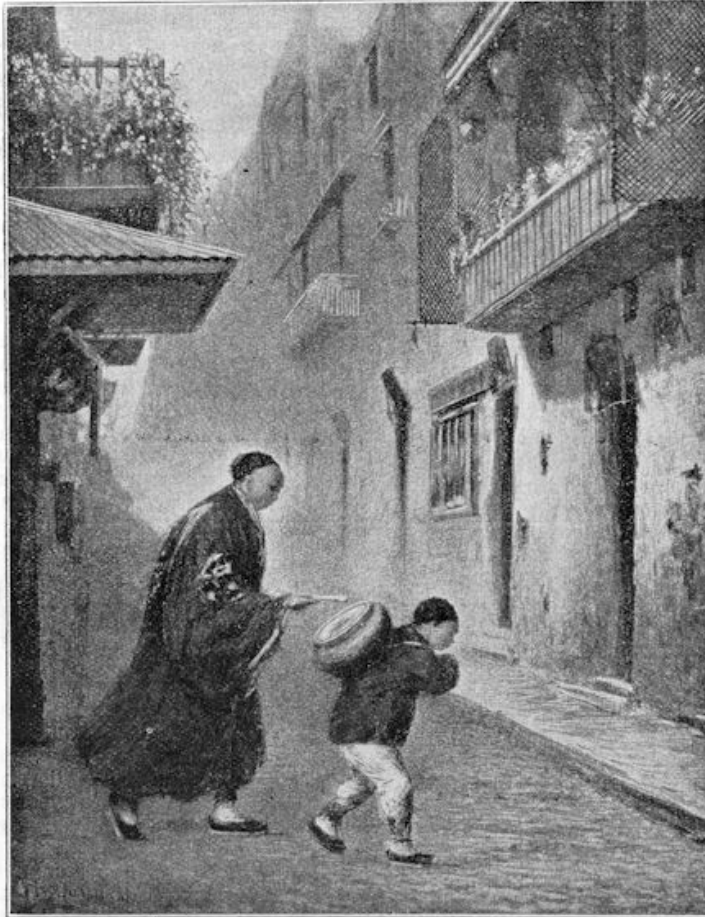
beeld heeft. De Chinees is uiterst matig in spijs en drank en kleeding; daarom is hij een gevaarlijk concurrent op de arbeidsmarkt, waar hij de loonen drukt. Dat is de Chineezeezenkwestie in Californië.

De Chinees stoort zich daaraan evenwel niet. In zijn eigen wijk zoekt hij zijn vreugde, als 't mogelijk is bij vrouw en kind, en de tradities van zijn land houdt hij in eere. Hij heeft zijn huisgoden als in China, hij heeft in zijn salon de gedachtenistafels zijner voorouders, waarvoor hij trouw wierook brandt. Hij heeft zijn tempels voor de goden van lente en zomer, van rijkdom en vrede, en hij viert zijn feesten, zijn Nieuwjaars- en Lentefeest, zijn Allerzielen en zijn Lantarenfeest, alsof hij thuis was. En als de tijd van het feest gekomen is, dan ziet men den priester door de straten trekken om allen te verwittigen, dat het tijd is om naar den tempel te gaan. Een kleine jongen gaat voor hem uit met een koperen tamtam op den rug, en in eentonige maat slaat de priester op den ketel, tot allen weten, dat ze in

den tempel verwacht worden. Dat is Chineesch klokkengelui.

Laten we hier nog bijvoegen, dat er ook oprechte Christenen wonen in de zeer wereldschgezinde hoofdstad van Californië, al gaat ook het spreekwoord: „'t Is in San Francisco nog wel geen misdaad Christen te zijn, maar 't is toch jammer als men 't is.” Gode zij dank, er zijn er nog wel, die 't geen jammer vinden, die 't hun zaligheid achten. En ze vergeten ook de arme Heidenen uit China niet, die in hun midden wonen. Ze predikten het Evangelie reeds in de oude Chineesche wijk, en aarzelden niet door te dringen in de sluiphoeken van onzedelijkheid en van misdaad, om te redden wat nog te redden was. We mogen verwachten, dat zulke vrouwen en mannen ook in de herbouwde wijk, waar de arbeid gemakkelijker geworden is, hun werk zullen voortzetten, en we blijven bidden, dat onze God met hen zal zijn en hun werk zal zegenen tot eere Zijns Naams!

A. L.

in den tijd, toen hij nog in haar midden verkeerde. Doch God had zijn gebed ook in dit opzicht verhoord, dat zijn academiëviend, Ds. P., en de gemeente te O. elkaar gevonden hadden, en met blijdschap en dank kon hij op zijn besluit terugzien. Dát juist maakte hem den aanvang zijner werkzaamheid te Z. gemakkelijk. Op verzoek van den heer Starrenborg had hij de leiding van de morgendienstoefening aan de fabriek op zich genomen. De werklieden, zoowel als de hoogere beambten, bezochten deze trouw, ofschoon hij al spoedig begreep, dat vooral onder de laatsten onderscheiden lieden zich bevonden, die daar uit berekening kwamen, bevreesd als zij waren, dat de oude heer Starrenborg zich door zijn dochter, die den morgendienst geregeld bijwoonde, zou laten inlichten wie zich door verzuim kenmerkten. En toch, tot nog toe maakte de predikant het hun waarlijk niet lastig. Hij hield zich geheel aan hetgeen de heer Starrenborg zelf gewoon was, en waagde zich nog niet aan eenige toepassing op het persoonlijk leven of het bedrijf der werklieden, die hij nog niet genoeg kende; ook al verzuimde hij niet, hun elken morgen iets voor hun geestelijk welzijn uit te reiken.

Aanstands toonde de zoon van den fabrikant zich in zijn vijandige houding tegenover het Woord Gods; immers zelfs de eerbied, dien hij zijn vader verschuldigd was, bewoog hem niet, de samenkomsten bij te wonen. Dit voorbeeld werkte spoedig aanstekelijk ook op den onderdirecteur der fabriek, die zich eveneens door zijn wegblijven begon te kenmerken, ook al trachtte hij, door zich nu en dan te vertoonen, den schijn levend te houden, dat hij de overige malen door zijn zorg voor de fabriek verhinderd werd. De predikant gevoelde wel, dat de strijd tusschen hem en de beide heeren niet uitblijven kon, doch daar nog steeds de hoop bleef leven, dat de oude heer Starrenborg herstellen zou, wilde hij dien liever niet aanvaarden, vóór hij in dezen overleg zou gepleegd hebben met den grijsaard, wiens raad hij hoogachtte.

Reeds meermalen had hij dezen bezocht, en bij elke volgende maal was het hem opgevallen, dat de krachten van den ouden man afnamen. Ook deze zelf ontveinsde zich niet zijn naderend einde, doch verklaarde telkens, als dit punt door hem aangeroerd werd, dat hij bereid was, heen te gaan.

„Het doet mij leed, mijn waarde broeder," zoo had hij eenmaal tot Ds. Ort gezegd, „dat ik hier niets zal mogen zien van den zegen, welken gij door Gods genade hier brengen zult, maar onze God weet, wat het best is voor u en mij, en het betaamt ons, ons met blijdschap te voegen naar Zijn wil. Ik wensch u nog slechts te herinneren, bij uw moeilijke taak, aan den raad, dien de Apostel aan de Korinthiërs gaf: „Zijt standvastig, onbewegelijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in den Heere!" Want ik weet het wel, mijn broeder, dat gij nu reeds met tegenstand te worstelen hebt; laat het u een bewijs zijn, dat uw woorden indruk maken op de gewetens, en dat de duivel het de moeite waard acht, en het noodig vindt, de booze geesten tegen u wakker te maken, opdat ze u bestrijden. Houd dan goeden moed!"

Voorzeker, dat waren woorden van bemoediging en sterkte voor den betrekkelijk nog jeugdigen predikant, die hier voor vrij wat zwaarder taak stond, dan hij in O. te vervullen gehad had, en dag aan dag geduld en zelfberpking oefenen moest, uit hoofde van zijn te weinige bekendheid met den toestand zijner gemeenteleden. Niet altijd bedacht hij, dat hij slechts geroepen was om te zaaien, en het geheel, in kinderlijke onderworpenheid, aan zijn God overlaten moest om den wasdom te geven en vrucht op Zijn tijd en Zijn wijze. Daarom werkte nu en dan het gevoel van eenzaamheid en verlatenheid sterk op hem, waar hij zichzelf bewust was, dat hij den steun van den fabrikant weldra zou moeten missen.

(Wordt vervolgd.)

LETTEREN EN TAAL.

STIJLBLOEMEN.

1. (*Opschrift.*) „N. N. scheerder; in sigaren.”
2. Met een stem, waarin medelijden, verontwaardiging en droefheid trilden, gaf hij dat antwoord. „(Wel een stem met trillingen!)”
3. Hij (Jozef) kreeg een veelkleurig kled. Zulk een moest wel de afgunst der *andere* broeders van Jozef opwekken.
4. Sommige dieren en planten dienen hoofdzakelijk om te eten. (Zij gaan dus „in dienst” voor den kost!)
5. Het best zal zijn de *oogen* hiervoor maar te sluiten, en dan naar wat beters uit te zien.
6. De dampende theeketel geurde door het vertrek.
7. Wij troffen in dat gezin een dronken man aan, die zweefde door den woonkelder. (*Uit een verslag.*)
8. Onze eer vordert, hiertegen een waardig getuigenis in te leggen. (Zeker van kool of snijboonen!)
9. Onze *gerenomimeerde* haring is weer in *enorme* *quantiteit* voorradig. (Winkeliers-Nederlandsch.)
10. Hij kende het klappen van de zweep te goed om zich op dat ijs te wagen.

A. J. H.

Wetenswaardigheden.

De bevolking der aarde.

De bevolking neemt in den laatsten tijd in elk tiental jaren in Europa toe met 8.7 %; in Azië met 6 %; in Afrika met 10 %; in Australië met 30 %; in Noord-Amerika met 20 %; in Zuid-Amerika met 15 %. Deze verschillen zijn natuurlijk het gevolg van de landverhuizing. Een Amerikaan, die uitgaat van de veronderstelling, dat op vruchtbaren grond 3000 menschen per vierkante mijl kunnen leven en in steppenlanden 700 menschen, komt tot de meening, dat onze aarde niet meer dan 6000 millioen bewoners kan tellen, en dat getal zal, vreesst hij, bij de tegenwoordige toeneming der bevolking, bereikt worden in het jaar 2072. Dan zou dus de aarde overbevolkt zijn, en we zouden moeten beginnen met landverhuizing naar de maan of naar Mars en Jupiter!

Wij deelen die vrees niet. In de eerste plaats is het getal van 3000 inwoners per vierkante mijl voor vruchtbaren grond veel te laag genomen. Ons land, dat zoo weinig vruchtbaar is, heeft een driemaal zoo dichte bevolking; ruim 9000 per vierkante mijl. En dat bij onze nog altijd eenigszins achterlijke manier van landbouw. Maar in de tweede plaats verwachten wij een tijd, dat de aarde „haar gewas” zal geven, en wie zal ons zeggen, hoe groot de bevolking is, die dan op aarde kan leven?

HERFST.

Ik ken geen schooner kleuren
Dan die van 't Hollandsch bosch
In bruinen najaarsdos.

Dan spelen alle verven
Dooreen met stille pracht.

BEETS.

Hoe zeere vallen ze af,
de zieke zomerblären
hoe zinken ze, altemaal,
die eer zoo groene waren,
te grondewaart.

GEZELLE.

Herfst, prachtige herfst! . . .
Als de zon met zachte, met kwijnende stralen speelt door het loover en de late bloemen kust. Als de vinken en de lijsters hun afscheidsliederen zingen in het bosch vóór den langen rusttijd. Als het veelkleurige bruin de schepping siert. — In den zomer zoeken we de schaduw; dan zien we uit naar beschutting tegen den heeten zonnegloed, maar nu genieten we van het koesterend licht. Het woud staat in zijn prachttinten, die het oog boeien. Reuzenbouquetten dragen de boomen; geel en brons en rood en bruin kleurt de lanen. 't Is of de zomer nu al zijn heerlijkheid tegelijk laat zien, en alle verborgen schatten opeens uitstalt. Grijs-bemoste dennen en zilveren berken naast de rosige beuken en de bruin-gele eiken — hoe spreken ze van harmonie in verstaanbare kleurentaal.

„Schilderschoon, zoo zijn de verven,
Van de blären, die, aan 't sterven,
's Najaars op de boomen staan,
Schouwt de lieve zonne ze aan.”

Vuurroode lijsterbes gloeit tusschen de groene heesters; dikke zilveren draden spint de herfstspin er langs en er door; varens spreiden zich breed uit aan den voet der struiken.

Fluweelen dahlia's en volle asters pronken in de tuinen, waar de zonnebloem met haar gouden schijf het licht zoekt, waar de herfstsering en de gele Octoberroos bloeien.

Blozende appels tusschen het groen, blauwe druiven van den wingerd, donzen perziken aan de takken

Rijke herfst, met wat milde hand strooit ge uw heerlijke vruchten!

Hoe spreekt ge van een voltooiden arbeid in uw velerlei vrucht! Akkers en tuinen en boomgaarden loven den Schepper, Die den wasdom gaf, zoodat de aarde voortbracht grasscheutjes, kruid zaadzaaiende, vruchtbaar geboomte, dragende vrucht naar zijn aard. Die de schuren vervulde met overvloed. Die de vlijt van den landman loonde en ook den arme niet vergat, maar hem het brood deed voortkomen uit de aarde; Die hem kleedde met het vlas van Zijn akker en Die hem dekte met de wol-Zijner kudde.

Herfst, jaargetijde, dat tot dankbaarheid roept! Uw landschappen vertellen van vrede, van evenwicht, dat rustig stemt na den zomer.

Want alle kleuren spreken met zachte stem ons toe; ze strijden niet tegen elkander in schrille tegenstelling; ze smelten meer ineen, vullen elkander meer aan tot één tinten-unie. Niet het minst boeit daarom het herfstlandschap den blik van onze schilders.

Herfst, prachtige herfst!

Herfst, ernstige herfst!

Eén voor één vallen ze af, de bladeren — en dwarrelend bereiken ze den grond. Straks is de dichte zomerdos boven u vervangen door een takkennet, waarvan de mazen steeds grooter worden.

Die verdorde bladeren brengen een ernstige boodschap.

Ze zijn gelijk brieven van onderscheidene kleur, maar beschreven met eenzelfde tijding. Ze spreken van het bestendige der onbestendigheid. Ge hebt ze toch ontvangen als aan u gezonden, mijn lezers en lezeressen? Ge hebt toch ontcijferd het geheimzinnig schrift, dat tusschen en in de gele rimpels staat?

Ja, die bruine blären zijn dezelfde wel, die ge gekend hebt als donzen knoppen; ge hebt *deze* bladeren, *deze* dorre en verschrompelde, eens als frisch lentegroen de zwachtelen zien verbreken, en uw hart heeft toen gezongen van leven en levensoverwinning.

Ik weet wel, dat ge met het vallende herfstblad verzoend zijt door de gedachte, dat tòch met dit kleine deel van Gods schepping het doel bereikt is; het heeft zijn taak volbracht ten einde toe; de bladeren zijn voor de boomen levensorganen geweest, die hen hebben gesteigd in hun kracht. En ge berust in het langzaam verwijnen en versterven van het boomengroen. Dorrende blären zijn ook geen jonge, bleekgroene teëre bladertjes, die een Meistorm stroopte van de twijgen, en die, verscheurd, al te vroeg hun donkere graf zochten.

Het is hun *tijd*; ze zijn *herfst*bladeren. Maar daarom staat de wet der vergankelijkheid toch op hen geschreven. En zooals die bladerdos straks wegregen zal van de kruinen, gaan ook de geslachten daarheen; de menschen, de onzen — en — *wij*.

Hoort nu, hoe de wind opsteekt!

Ziet de avondwolken met herfstgoud omzoomd naar het oosten vlieden. Al hun goud verliezen ze in de vlucht, en de donkere scharen rennen wild langs het zwerk onder de bazuinen van den storm.

Woest zwaaien de beuken en de eiken met hun lange armen, en de stammen beven op hun sterke wortelen.

Die doffe dreun zegt u, hoe ginds een reus nederplofte.

De duisternis gaat nu de tinten wegdoezelen, als mocht geen menschenoog het spel van den wind met de kleuren van den herfst langer zien.

Bleeke maan werpt nu en dan een matten blik op het tooneel der verwoesting.

Regenstroomen plassen straks de laatste bladeren weg, en de kranke stammen weenen hun tranen van scheppingsrouw. Eén groot kerkhof is het woud geworden, waar, wat eens het oog verrukte en lachen deed van levensweelde, is weergekeerd tot het stof.

De vogelen zijn sinds lang henengevlucht vóór den kwaden dag, en die bleven, bibberen als bedelaarskinderen op de natte, onrustige takken.

Nu sterven de bloemen, en nu verdwijnt de heerlijkheid des velds. „Als de wind daarover gegaan is, is ze niet meer.”

Ja — gier maar en loei maar door het geboomte — machtige herfststorm! Rijt maar af en slinger maar neer; werp maar om; spijjt maar; buig en breek! Brul maar het overwinningsslied van den dood uit, boven de lijdende landen

Hoe meer gij wegneemt, hoe beter gij de jonge knopjes doet zien, die zich in de oksels der oude bladen hadden verscholen, en die in kleine, warme pakjes, ons troosten met de belofte van leven en nieuwen bloei.

Ze zullen trotseeren storm en koude, en na duisternen winter opengaan, om het bosch met frissche kleuren te sieren. Na den dood — het leven! Ook voor u, voor mij?

Herfst, ernstige herfst!

A. L. VAN HULZEN.

